

دوره هشتم - سال اول

شماره ثبت:

۲۲۶

شماره چاپ:

۳۶۴

تاریخ چاپ:

۱۳۸۷/۷/۲

شماره مسلسل:

۲۶۰۹۲۵۷

تاریخ انتشار:

۱۳۸۷/۷/۱۴

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح اصلاح مواد (۳۵) و (۵۵) قانون انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران
مصوب ۱۳۶۴ و اصلاحات بعدی آن»

مقدمه توجیهی

یکی از بخش‌های مؤثر و مورد توجه رسانه‌ها و افکار عمومی در روند برگزاری انتخابات ریاست جمهوری کشورها افراد و نامزدهای ثبت‌نام‌کننده برای این پست و مراحل ثبت‌نام آنهاست.

در ایران تعداد زیاد نامزدهای مذکور و در برخی موارد نامتجانس بودن شرایط نامزد با حداقل شرایط فردی که صلاحیت ثبت‌نام در انتخابات ریاست جمهوری را دارد، مشکلاتی به وجود می‌آورد که در نهایت عدم تأیید صلاحیت این افراد موجب تأثیرگذاری بر رأی‌دهندگان و بهانه‌ای برای سوءاستفاده رسانه‌های خارجی علیه نظام جمهوری اسلامی ایران است.

از جمله راهکارهایی که می‌تواند مانع بروز این مشکلات شود، احصای عناوین مشاغلی است که به نظر می‌رسد حداقل‌ها را برای احراز سمت ریاست جمهوری دارند.

طرح اصلاح مواد (۳۵) و (۵۵) قانون انتخابات ریاست جمهوری این هدف را دنبال می‌کند. گرچه در مقدمه طرح مذکور که نمایندگان محترم قید یک فوریت آن را تصویب کرده‌اند، تنها اشاراتی کلی به موضوع بحث شده که جا دارد بیشتر بسط و تعمق یابد.

ارزیابی طرح

نکات مثبت

- این طرح می‌تواند به‌عنوان یک راهکار فوری و موقت تا حدودی مشکلات ناشی از نبود احزاب سیاسی کارآمد را در کشور مرتفع کند.

- احصای عناوین سمت‌ها و مشاغلی که حق نامزد شدن در انتخابات ریاست جمهوری را دارند می‌تواند از حجم کار وزارت کشور و شورای نگهبان قانون اساسی در زمان ثبت‌نام و بررسی احراز شرایط نامزدها بکاهد که این خود از جمله مواردی است که می‌تواند دقت عمل نهادهای مذکور را در بررسی‌هایشان افزایش دهد.

- این طرح برخلاف طرح‌های پیشین که به جمع‌آوری امضا توسط نامزدها برای احراز صلاحیتشان اشاره شده بود اکنون به «توانمندی‌های نامزدها» و اینکه «رجل سیاسی و مذهبی» باشند تأکید دارد. زیرا در جمع‌آوری امضای شبهه، تطمیع، تهدید و ... را می‌توان تصور کرد.

- در این طرح از مناصبی سخن به میان آمده که انتخابی یا انتصابی هستند و عملکردشان تا حد زیادی تحت نظارت افکار عمومی، مقامات دیگر، نهادهای نظارتی دیگر است و این خود می‌تواند تا حدودی ارزیابی مثبتی از توانایی افراد مذکور در کسب تصدی سمت ریاست جمهوری به جامعه بدهد.

- باتوجه به اینکه سابقه تصدی مناصب نامزدها در تبصره «۲» طرح عینی است، تشخیص و احراز آن توسط وزارت کشور و شورای نگهبان با مشکلات به مراتب کمتری مواجه است.

نکات منفی

- باتوجه به اینکه شورای نگهبان قانون اساسی علاوه بر نظارت مورد نظر در اصول ۹۹ و ۱۱۸ قانون اساسی، عهده‌دار احراز شرایط انتخاب‌شوندگان در انتخابات ریاست جمهوری است، نیاز به تصویب قانون عادی نبوده و به نظر می‌رسد تبصره «۱» ماده (۱) طرح تأکیدی بر نظارت استصوابی و کامل شورای نگهبان داشته است که این امر نیز ناصواب است.

- برخی کارشناسان معتقدند با توجه به اصول قانون اساسی مبنی بر اعلام شرایط و ویژگی‌های نامزد ریاست جمهوری نیازی به احصاء مواردی که محدودیت بیشتری برای این نامزدی ایجاد می‌کند در قوانین موضوعه نیست.

- تبصره «۲» ماده (۱) طرح، تصدی اغلب مشاغل مندرج در این تبصره، به شیوه انتصابی و نه انتخابی، صورت می‌گیرند و عمدتاً ماهیت دولتی دارند. با این اوصاف اگر کسی در بخش خصوصی مدیر لایقی بود حق نامزدی در انتخابات ریاست جمهوری ندارد.

- در تبصره «۲» ماده (۱) طرح برخی مناصب ابهام دارند، برای مثال در بند «۹» این تبصره مشخص نیست که منظور از «نهادهای کشور» چیست؟ یا در بند «۱۱» معلوم نشده که منظور از «مدرسین سطوح عالی» و «استاد» کیست؟ یا در بند «۱۲» منظور از «سازمان‌های سیاسی» چیست؟

- همچنین مشخص نیست چرا در بند «۱۴» تبصره مذکور فرمانداران کلان‌شهرها نیامده و همچنین باتوجه به انتخابی بودن، اعضای شورای کلان‌شهرها، در بند «۲» تبصره مذکور نام این مناصب ارائه نشده است.

- از سوی دیگر معیار گزینش مناصب مشخص نبوده و باید براساس قوانین موجود از جمله قانون مدیریت خدمات کشوری به گزینش مناصب مبادرت کرد یا شاخص‌ها و معیارهای جدیدی برای آنها تعریف کرد که البته در طرح مذکور چنین نیست. به‌طور مثال برای تأسیس یک حزب در سطح ملی تنها نیاز است که تعداد انگشت‌شماری به کمیسیون ماده (۱۰) قانون احزاب در وزارت کشور مراجعه و پس از طی مراحل حزب جدیدی را راه‌اندازی کنند، اقدامی که غالباً در آستانه برگزاری انتخابات شاهد آن هستیم.

پیشنهادهای

- تبصره «۱» ماده (۱) طرح حذف شود.

- به بند «۲» تبصره «۲» عبارت «اعضای شورای شهر کلان‌شهرها» و به «۱۴» تبصره مذکور عبارت «فرمانداران کلان‌شهرها» اضافه شود.

- «نامزدهای احزاب سیاسی» به بند «۱۲» تبصره «۲» ماده (۱) طرح افزوده شود.

- به‌عنوان بند «۱۳» تبصره «۲» ماده (۱) طرح افزوده: دارندگان حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد که ۵ سال سابقه مدیریت در بخش‌های دولتی یا خصوصی دارند.

نتیجه‌گیری

طرح مذکور می‌تواند به‌عنوان راهکار نسبتاً مناسب در شرایط کنونی به تصویب برسد. اما باید تلاش کرد تا موانع قانونی و فرهنگی سر راه نهادینه شدن احزاب سیاسی در کشور بر طرف گردد تا از طریق یک نظام مناسب حزبی نامزدهای انتخابات ریاست جمهوری مشخص شوند.